

зультатами дослідження фінансово-монетарної взаємодії на рівні законодавства: реалізація монетарної політики певною мірою підпорядковується або принаймні не суперечить цілям фінансового регулювання. У формуванні фінансової політики ми не знаходимо свідчень симетричних заходів взаємодії із монетарною владою, що вимагає упровадження корегуючих заходів законодавчого характеру: формування правового поля взаємодії фінансової та монетарної влади з приводу узгодження, реалізації та аналізу результатів фінансово-монетарного регулювання та надання органам монетарної влади можливості проведення максимально незалежної монетарної політики за аналогією зі світовою практикою.

Список використаних джерел

1. Sims C. Interpreting the Macroeconomic Time Series Facts: The Effects of Monetary Policy [Електронний ресурс] / С. Sims // Cowles Foundation, Yale University, 1992. — Режим доступу: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cd/d10a/d1011.pdf>.
2. Tsoukalas D. Comparing Monetary And Fiscal Policy Transmission Across The Americas And The Emu Area / D. Tsoukalas // International Business & Economics Research Journal. — 2008. — Vol. 7. — Number 8. — P. 71–78.
3. Вовчак О.Д. Монетарний підхід до аналізу платіжного балансу / О.Д. Вовчак, В.Ю. Малукова // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. — Науки: економіка, політологія, історія. — Одеса, 2013. — № 27(206). — С. 135–144.
4. Міщенко В.І. Базель III : нові підходи до регулювання банківського сектору / В.І. Міщенко, А.С. Незнамова // Вісник Національного банку України. — 2011. — № 1. — С.4–9.
5. Радіонова І. Ф. «Не-кейнсіанський» підхід до економічної стабілізації з використанням фінансових інструментів / І. Ф. Радіонова, Є. В. Алімпієв // Фінанси України. — К., 2009. — № 4(161). — С. 42–52.

Summary. The article explores the transmission mechanism of monetary and financial regulation of the economy of Ukraine. The author finds the advantages of using VAR (vector autoregression) models in exploring the opportunities of state regulation of economic processes through the transmission mechanism. The article contains the results of modeling of financial and monetary transmission in the domestic economy in the period of 2006-2012 with separating the features of the functioning of certain financial and monetary channels. Suggestions for correction and improvement of the financial and monetary transmission in the Ukrainian economy are also formed.

Key words: transmission approach; financial and monetary regulation; financial and monetary transmission; econometric tools of transmission analysis.

УДК 330.526.33

Андрощук Г.О.,

к. е. н, доцент науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності НАПрН України,
м. Київ

ІНСТИТУТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ

Розглянуто стан, тенденції та організаційно-економічний механізм забезпечення захисту комерційної таємниці в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання. Показано роль інституту комерційної таємниці в сучасній економіці, систему засобів її захисту, тенденції у законодавчому регулюванні в країнах СНД, ЄС, США, Азії. Даються рекомендації щодо системи захисту комерційної таємниці.

Робиться висновок, що комерційна таємниця стимулює винахідництво і впливає на розвиток перспективних технологій та інноваційну діяльність

Ключові слова: захист, економічна безпека, інтелектуальна власність, комерційна таємниця, ноу-хау.

Постановка проблеми. Перехід пострадянських країн від планового господарювання до ринкового, виникнення численних приватних підприємств, зниження ролі державного регулювання в різних сферах економічного життя – все це призвело до різкого посилення конкуренції між виробниками товарів і послуг, прояву випадків недобросовісної конкуренції, промислового шпигунства. Хоча комерційна таємниця і є визнаним ефективним засобом правового захисту економічних інтересів підприємців, проте до цього часу цей економіко-правовий інститут позбавлений єдиного розуміння та уніфікованого регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тривалий час комерційна таємниця була переважно предметом вивчення представників юридичної науки. Економічну сутність комерційної таємниці в системі економічної безпеки, питання розробки механізмів її захисту почали досліджуватися такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як: Г. Андрощук, В. Базилевич, О. Власюк, Я. Жаліло, Б. Маліцький, Ю. Макогон, В. Мунтіян, А. Сухоруков, А. Чернявський, Р. Гасанов, Ж. Бержє, Д. Пескова, Г. Штумпф, В. Ярочкін та ін. Однак, опубліковані праці з економіки здебільшого стосуються загальних питань організації системи економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Метою статті є економіко-правовий аналіз інституту комерційної таємниці в системі економічної безпеки, тенденцій у її законодавчому регулюванні в зарубіжних країнах, вироблення рекомендації щодо забезпечення системи засобів її захисту.

Виклад основного матеріалу. У процесі розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва України з промислово розвиненими країнами, країнами ЄС, питання, пов'язані з купівлею-продажем технологій, що включає передачу знань, науково-технічного, комерційного і управлінського досвіду (ноу-хау), набувають особливої актуальності і потребують комплексного врегулювання, насамперед на національному рівні. Тому необхідний ефективний захист комерційної таємниці, ноу-хау не тільки в процесі співробітництва із зарубіжними країнами, а й всередині країни, оскільки ліцензійні договори, договори про передачу ноу-хау між партнерами стають тим реальним інструментом, на основі якого будуються відносини у сфері обміну науково-технічними досягненнями.

Розглянемо стан, тенденції та організаційно-економічний механізм забезпечення захисту комерційної таємниці. (Під організаційно-економічним механізмом розуміється сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються діючі в конкретних умовах економічні закони).

В державах пострадянського простору нині відбувається процес становлення інституту комерційної таємниці. Так, спеціальні закони про охорону комерційної таємниці діють в Молдові (1994 р.), Киргизстані (1998 р.), Туркменістані (2000 р.), Азербайджані (2001 р.), Російській Федерації (2004 р.), Таджикистані (2008 р.), Білорусі (2013 р.) Однак в Україні такого закону і досі немає. З переходом нашої держави до ринкових відносин в українському законодавстві з'явилися притаманні ринковій економіці терміни «конфіденційна інформація», «комерційна таємниця», «банківська таємниця», «ноу-хау».

Якщо питання, пов'язані з охороною державної таємниці, детально регламентовані українським законодавством, то питання, пов'язані з комерційною таємницею та її захистом, належать до найменш розроблених. Фактично відсутній і практичний досвід застосування норм чинного законодавства про комерційну таємницю. Так, за останні 6 років органами Антимонопольного комітету України припинено лише 11 порушень, передбачених статтями 16-19 (неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці) Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». І це зрозуміло, адже переважна більшість таких справ має латентний (скритий) характер.

Паризька конвенція з охорони промислової власності, що заклала основи її регулювання, не згадує комерційної таємниці. Першим документом, що має міжнародний статус і передбачив регулювання комерційної таємниці, дослідники визнають Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) (хоча вона говорить про закриту інформацію (undisclosed information)). Відповідно до статті 39 Угоди ТРИПС охорона закритої інформації надається в контексті забезпечення ефективного захисту проти недобросовісної конкуренції в розумінні ст. 10-bis Паризької конвенції з охорони промислової власності. В Угоді ТРИПС закріплено три відомі критерії режиму комерційної таємниці: 1) секретність, 2) комерційна цінність та 3) вжиття адекватних заходів для забезпечення секретності.

Важливість підходу до тлумачення закритої інформації Угодою ТРИПС впливає з того, що ст. 41-47 на країни-учасниці покладається обов'язок створення національних систем для впровадження визнаних Угодою прав інтелектуальної власності (ІВ). При цьому країни повинні забезпечити справедливі та рівні процедури для володільців прав ІВ і такі засоби захисту як судові заборони та компенсація шкоди. Важливим також є поширення на відносини щодо охорони закритої інформації або комерційної таємниці міжнародної системи Світової організації торгівлі (СОТ) вирішення спорів.

Таким чином, ст. 39 Угоди ТРИПС встановила мінімальні стандарти охорони, яким має відповідати законодавство країн-членів СОТ [1]. Формулювання статті залишають місце для визначення конкретних механізмів, що відповідатимуть правовим системам країн, але обов'язковим є включення згаданих трьох необхідних елементів та системи законного примусу для реалізації відповідних положень.

Діяльність щодо забезпечення економічної безпеки підприємства включає чотири основних напрямки: 1) захист матеріальних і фінансових цінностей; 2) персоналу; 3) ІВ (у т.ч. комерційної таємниці); 4) інформаційне забезпечення економічної діяльності підприємства в ринкових умовах. За оцінками зарубіжних експертів, витрати на створення системи безпеки фірми і її оптимальне функціонування досягають 2% витрат у процесі виробництва.

Ефективною може бути лише комплексна система захисту, що поєднує наступні заходи: законодавчі; фізичні (створення перешкод для доступу до охоронюваного майна, обладнання, інформації); адміністративні (запровадження відповідного режиму, порядку проходження і виходу тощо); технічні (використання технічних засобів охорони); криптографічні, програмні; економічні; морально-етичні [2]. Система засобів захисту комерційної таємниці показана на рис. 1.

Економічний зміст комерційної таємниці зумовлює наявність економічних ознак: 1) реальна чи потенційна цінність інформації, що становить комерційну таємницю; 2) унікальні форми, способи та умови підприємницької діяльності, що забезпечують її власнику економічну вигоду, конкурентні переваги і стійкість бізнесу.

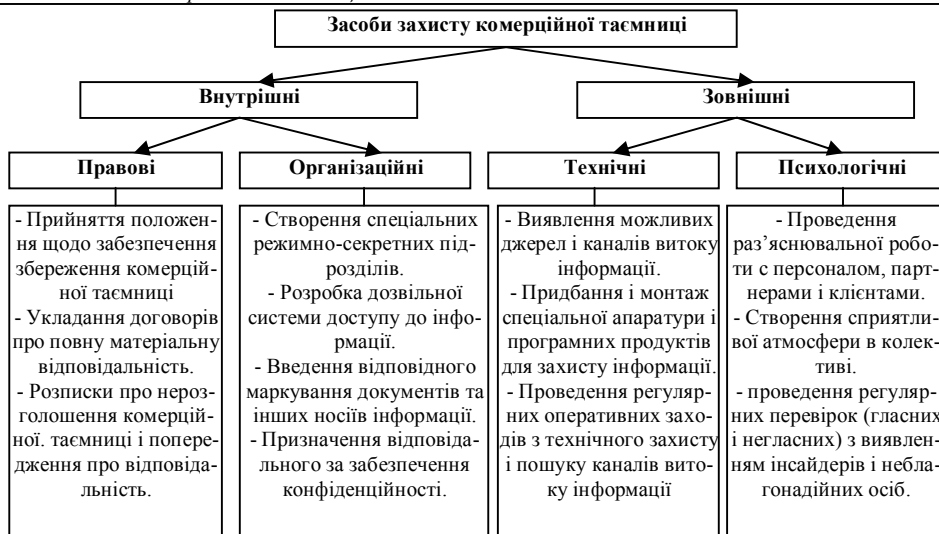

Рис. 1. Система засобів захисту комерційної таємниці

Комерційна таємниця, як економічна категорія, зберігає корисність відомостей, які втратили б свою цінність при оприлюдненні, і сприяє перетворенню інформації в додатковий економічний фактор, при цьому факторним доходом є *інформаційна рента*. Інформаційна рента є часткою загального доходу підприємця, який він отримав, вміло застосувавши власні або законно придбані знання щодо процесів та явищ економіки, технічних наук і суспільства. Створення інформації – довготривалий витратний процес, заснований на інтелектуальних здібностях працівників, до того ж результат цього процесу завжди підпорядкований невизначеності. Наявність інституту комерційної таємниці в сучасній економіці є суспільною необхідністю. Мету держави і суспільства, що досягаються при законодавчому захисті комерційної таємниці, можна систематизувати за основними напрямками.

По-перше, стимулювання винахідницької та підприємницької активності. Гарантуючи таємницю комерційно значимої інформації, суспільство заохочує винахідницькі та підприємницькі здібності і сприяє розвитку інтелектуального потенціалу.

По-друге, інститут комерційної таємниці сприяє зміцненню морально-етичних засад суспільства. У здоровому суспільстві кожен його член шанобливо ставиться до конфіденційної інформації іншого. Наявність інституту комерційної таємниці говорить про високий ступінь морального розвитку суспільства.

По-третьє, зміцнення довіри між державною владою і бізнесом. Державний захист права на комерційну таємницю сприяє підтримці довірчих взаємин держави і бізнесу. Це є гарантією соціальної стабільності та ефективності державної економічної політики.

По-четверте, комерційна таємниця як умова, що сприяє отриманню позитивного результату підприємницької діяльності. Комерційна таємниця є не засобом отримання додаткового прибутку, а умовою, що полегшує і в певному сенсі гарантує її отримання.

По-п'яте, комерційна таємниця – це інструмент підтримки конкурентоспроможності підприємця на ринку. Природа комерційної таємниці – в тому, що, будучи вираженням абсолютної монопольної влади на якусь інформацію (навіть більшою мі-

рою, ніж патент, оскільки власник комерційно значимої інформації не зобов'язаний ставити державу до відома про виникнення цього права власності і доводити, що інформація дійсно є цінною і новою), комерційна таємниця водночас є інструментом державної підтримки конкуренції. Комерційна таємниця стимулює винахідництво і впливає на розвиток перспективних технологій та інноваційну діяльність.

У всьому світі уряди намагаються вирішити проблему крадіжок комерційної таємниці – витоку приватних даних та іншої конкурентної інформації, що належить компаніям та організаціям. Законодавці створюють закони та угоди для приборкання цих крадіжок, які позбавляють компанії прибутків, що підривають інновації і в деяких випадках становлять загрозу економічній та національній безпеці держави.

Комерційна таємниця, інші об'єкти ІВ та нематеріальні активи займають визначальне місце в європейській економіці. Так, станом на вересень 2013 р. частка участі підприємств, що активно використовують об'єкти ІВ, у зайнятості населення ЄС становить 25,9% (56,4 млн. робочих місць); частка в обсязі ВВП ЄС підприємств, що активно використовують об'єкти ІВ – 38,6% (4,7 трлн. євро); частка в експорті підприємств, що активно використовують об'єкти ІВ – 90,4% (1,2 трлн. євро); частка в імпорті підприємств, що активно використовують об'єкти ІВ – 88,3% (1,4 трлн. євро) [3].

Різниця в класифікаційних підходах не заважає державам-членам ЄС в більшості випадків наділяти власників прав на комерційну таємницю тими ж засобами судового захисту, що і власників прав на традиційні об'єкти ІВ. Не включаючи секрети виробництва до складу об'єктів ІВ, держави-члени ЄС роблять неможливим їх захист нормами Директиви 2004/48/ЄС Про примусове здійсненні прав на інтелектуальну власність (Enforcement Directive) [1]. Оскільки неповний і фрагментарний характер захисту комерційної таємниці в ЄС безпосередньо впливає на рівень активності інвестування в інновації, стало актуальним питання уніфікації законодавства у цій сфері. Експертні дослідження підтвердили необхідність прийняття єдиного акта ЄС, що, як очікується, приведе до конкурентних переваг економічної системи Євросоюзу. На засіданні Ради ЄС з конкурентоспроможності у Брюсселі 26 травня 2014 р. міністри погодили загальні підходи до проекту Директиви Європейської комісії про захист ноу-хау та конфіденційної ділової інформації (комерційної таємниці) від їх незаконного розкриття, придбання та використання. [3]

Приватний сектор також може і повинен відігравати активну роль у вирішенні цієї проблеми. Це відповідає його інтересам, як з точки зору отримання прибутку, так і через необхідність довгострокового оздоровлення ринку інтелектуальної власності.

Схема дії. Нещодавно організації Center for Responsible Enterprise and Trade (CREATe.org) і Price Waterhouse Coopers (PWC) представили аналітичну доповідь «Економічний вплив крадіжки комерційних секретів: схема для компаній, призначена для охорони комерційних секретів і ослаблення потенційної загрози крадіжок». Доповідь переконує компанії інвестувати кошти в нові заходи захисту від крадіжок комерційних секретів шляхом зменшення необізнаності про власну уразливість і збільшення знання про злодіїв, які націлилися на підприємства. Аналітична доповідь розглядає широкий спектр питань: оцінку розміру втрат від крадіжок комерційної таємниці, способи виявлення потенційних порушників, майбутні зміни регулятивних документів, заходи безпеки та створення інновацій у світлі наявних загроз. У доповіді експертами запропонована детальна схема в п'яти частинах, яку компанії можуть негайно використовувати для поліпшення системи захисту своїх комерційних секретів [4]. Розглянемо їх докладніше.

1. *Інвентаризація.* Важливий перший крок – проведення детальної інвентаризації цінних комерційних секретів компанії: прототипи, інформація про продукцію, документи, що стосуються злиття і придбання, перелік покупців і відомості про них, унікальний виробничий процес.

2. *Ідентифікація ворога.* Слід оцінити ризик крадіжки комерційного секрету в певній галузі промисловості і в галузях, де працює компанія, включаючи вітчизняні та зарубіжні офіси і партнерів-постачальників. Яким чином і ким були атаковані інші компанії на цьому ринку? Загроза може надходити від різних дійових осіб, що мають різні мотиви. Це можуть бути іноземні служби розвідки, конкуренти на ринку, транснаціональні кримінальні організації, бізнес – асоціації, внутрішні порушники, хакери. Вони проваджені гонитвою за національною вигодою, прибутком, політичними чи соціальними інтересами. У деяких областях головною загрозою представляють іноземні урядові агенти. Однак *найчастіше крадіжки цінної інформації відбуваються з вини інсайдерів* – справжніх і колишніх найманих працівників, третіх осіб, що діють в якості консультантів або продавців, і постачальників, які отримують вигоду від доступу до корпоративних комерційних секретів та іншої інформації.

Відома статистика (дані Інтерполу), згідно якої 25% службовців фірми готові продати її секрети в будь-який час кому завгодно, 50% йдуть на це в залежності від обставин і лише 25% є патріотами даного підприємства. На думку зарубіжних фахівців, імовірність витоку відомостей, що становлять комерційну таємницю, при проведенні таких дій, як підкуп, шантаж, переманювання співробітників фірми, впровадження своїх агентів становить 43%; отримання відомостей шляхом їх вивідування у співробітників – 24% [1]. Від правильного добору, розстановки і стимулювання персоналу збереження комерційної таємниці залежить, як мінімум, на 80%!

Особливо великі збитки завдають крадіжки цифрової інформації. Колишній інженер компанії General Motors і його дружина були визнані винними в крадіжці секретів, що стосуються гібридної транспортної технології вартістю 40 млн. дол., яку вони мали намір передати китайській автомобільній компанії. Найманий працівник компанії з виробництва фарб Valspar був заарештований при спробі покинути США. Його визнали винним у крадіжці комерційних секретів, які компанія, що базується в штаті Індіана, оцінювала в суму від 7 до 20 млн. дол.

3. *Ранжування впливу крадіжок.* Слід класифікувати свої комерційні секрети, визначаючи, які з них, будучи скомпрометовані, мали б найбільший вплив на бізнес компанії.

4. *Оцінка економічного впливу крадіжок.* Необхідно оцінити, яким міг би бути економічний вплив крадіжки, не тільки прямий, а й опосередкований: нанесення збитку довірі покупців або репутації (гудвілу) компанії. Ці кроки створюють основу для розподілу ресурсів при здійсненні фінальних дій.

5. *Прикінцеві дії.* Виконаний аналіз дозволить раціонально інвестувати кошти в безпеку свого портфеля комерційних секретів. Кращу гарантію конфіденційності забезпечують системи менеджменту, які слід використовувати спільно з постачальниками і партнерами по бізнесу.

Ефективна система захисту ІВ, побудована на основі досвіду роботи з мультинаціональними компаніями в різних сферах, включаючи інформаційні технології, виробництво (складання), споживчі товари та електроніку, містить вісім ключових зон: 1) політика та процедури; 2) команда, що має досвід роботи з ІВ; 3) всебічна оцінка ризику; 4) менеджмент безпеки і конфіденційності; 5) моніторинг та вимірю-

вання; 6) менеджмент ланцюжка постачання; 7) навчання і якість; 8) коригувальні дії та удосконалення (коли визначені слабкі місця) [4].

Перевагою такого системного підходу є те, що він будується на існуючих управлінських операціях, спрямований на запобігання крадіжок, і дозволяє уникнути застосування дорогих засобів судового захисту. Запобігання крадіжок особливо важливо щодо комерційних секретів, оскільки юридичний захист цього виду ІВ зазвичай дуже слабкий. У деяких країнах немає кримінального покарання за крадіжку комерційного секрету або покарання занадто м'яке, щоб утримувати від крадіжки. Часто звернення до суду є не кращим вибором, оскільки процедура розкриття доказів є ризиком для комерційного секрету.

Тенденції у законодавчому регулюванні. Регламенти і правила захисту комерційних секретів змінюються в залежності від загальної стурбованості підприємців станом справ у цій сфері. Європейська комісія нещодавно випустила директиву, спрямовану на посилення та гармонізацію правил і покарань за неправомірне розкриття комерційних секретів в країнах - членах ЄС. У січні 2013 р. президент США підписав Закон про крадіжку комерційних секретів (The Theft of Trade Secrets Clarification Act), оновлюючи Закон про економічне шпигунство (The Economic Espionage Act), щоб закрити лазівки для злодіїв [5].

Додатково очікують рішення ще дві ініціативи: 1) Закон про майбутнє американських інновацій та досліджень (The Future of American Innovation and Research Act – S 1770), внесений на розгляд до сенату 22.10.2013 р. Закон дає можливість американським власникам комерційних секретів переслідувати судовим порядком підприємства, які незаконно привласнили комерційні секрети за межами США або привласнили комерційні секрети в інтересах іноземних підприємств; 2) Закон про право приватних осіб на позов проти крадіжки комерційних секретів 2013 (Private Right of Action Against Theft of Trade Secrets Act of 2013–HR 2454), внесений в палату представників 20.06.2013 р. Зворотне проектування під його дію не підпадатиме [6].

В країнах Азії інтенсифікація конкуренції між компаніями Японії, Кореї та Китаю призводить до зростання конфліктів і судових справ щодо комерційних секретів. Розвиток законів у регіоні залежатиме частково від переговорів 12 членів Транс-Тихоокеанського партнерства (ТТП), включаючи США. Імовірно від країн, що підписали ТТП, буде вимагатися введення кримінальних покарань за незаконне привласнення або розкриття комерційного секрету, що стосується продукту в національній або міжнародній торгівлі, для цілей комерційної або фінансової вигоди і з наміром нашкодити власнику секрету [5].

Недавня доповідь Торгової палати США закликає Вашингтон чинити тиск на країни ТТП для видання більш жорстких законів про захист комерційних секретів. У доповіді вказується, що в країнах, де відбуваються злочинне привласнення або розкриття комерційних секретів, покарання не дають достатнього стримуючого ефекту, який був би досягнутий, якщо б ці покарання застосовувалися послідовно. У деяких країнах, таких як В'єтнам, кримінальні положення розроблені в дуже загальних термінах, з недоглядом деталей, що стосуються заборони злочинів. Тайвань – одна з країн в регіоні, яка ввела суворі покарання за крадіжку комерційних секретів у відповідь на серію серйозних судових справ. В 2013 р. Тайвань змінив закон про комерційні секрети, щоб ввести кримінальну відповідальність і посилити цивільні покарання за правопорушення. Відповідно до зміненого закону крадіжка і передача комерційних секретів іншій країні карається до 10 років ув'язнення і штрафом 1,7 млн. дол. і вище, якщо прибуток правопорушника перевищує цю суму. Закон набув чин-

ності: в 2013 р. тайванські прокурори висунули звинувачення головному дизайнеру і п'яти найманим працівникам компанії НТС за передачу важливих комерційних секретів в Китай [6].

Однак, наскільки успішно і швидко ці законодавчі зміни вирішать проблему крадіжки комерційних секретів у великому масштабі, покаже майбутнє. Навіть у юрисдикціях зі строгими законами про комерційні секрети компанії можуть відмовлятися від використання юридичної системи, якщо покарання, що призначаються судами, що не співрозмірні з економічними втратами через злочини. Наприклад, в Росії існує відповідна нормативно-правова база, що стосується комерційної таємниці. Однак, згідно з дослідженнями, 90% опитаних російських компаній постраждали від крадіжки комерційних секретів, але тільки 5% звернулися до суду або шукали правової допомоги.

В осяжному майбутньому компанії будуть змушені розглядати захист комерційної таємниці як важливу частину свого бізнесу.

Висновки. Аналіз зарубіжного законодавства та міждержавних угод, що стосуються охорони комерційної таємниці, свідчать про те, що така охорона більше не є справою виключно національного законодавства. Міжнародна торгівля та інвестиції створили передумови розвитку економіко-правових механізмів захисту комерційної таємниці. Основною рушійною силою цих змін стали глобальні інвестиції розвинутих країн, які не мають бажання інвестувати за кордон та розкривати своє «секретне знання», якщо відсутній відповідний рівень охорони комерційної таємниці, визнаний учасниками міжнародної торгівлі. Саме торгові та інвестиційні угоди стали імпульсом розвитку нових систем заходів охорони комерційної таємниці в законодавствах країн світу.

Список використаних джерел

1. Андрощук Г. О. Правова охорона комерційної таємниці в країнах Європейсько-го Союзу // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – №5. – С. 27–37. – №6. – С. 49–58.
2. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны. – Монография. – / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. – К : Ин Юре, 2000 – 400 с.
3. Лічман Т. В. Захист комерційної таємниці в системі економічної безпеки під-приємств України у процесі євроінтеграції [Текст]: автореф. дис... канд. екон. наук: 21.04.02 / Лічман Тетяна Володимирівна; Київ: «Університет економіки та права «КРОК» - Київ – 2015. – 21 с.
4. Passman P. Trade secret theft: increases in global pressure, protection for companies // WIPR. – 2014. – V.28.– № 4. – P. 43–44.
5. Андрощук Г. О. Захист комерційної таємниці в США: протидія економічному шпигунству // Наука та інновації. – № 1. – 2013. – С. 80–95.
6. Darwin R. Protecting your business from trade secret theft // Intellectual Property Magazine. – 2011. – №4. – P. 48–49.

Summary. *The state, trends and organizational-economic mechanism to protect trade secrets in the economic security entities. The role of the institute of trade secrets in today's economy, a system of means of protection, trends in legislative regulation in the CIS, EU, USA and Asia. The recommendations on the system of protection of trade secrets. It is concluded that stimulates trade secret invention and influences the development of advanced technologies and innovation.*

Key words: *economic security, intellectual property, trade secrets, know-how.*